

УДК 747:727.4

**ПЕРСПЕКТИВНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНТЕР'ЄРНОГО СЕРЕДОВИЩА
ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ
ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ПРОФІЛЮ****Косенко Д. Ю., Кирилич А. Я.**

Київський національний університет технологій та дизайну

У статті розглядається актуальність та доцільність реновації будівель позашкільних навчальних закладів еколого-натуралістичного напрямку під інноваційні позашкільні заклади. Запропоновані принципи формування дизайну простору таких закладів. На основі літературно-системного аналізу наукових публікацій, узагальнення аналізу світового досвіду проектування автори виділяють перспективу організації інтер'єру позашкільних навчальних закладів еколого-природничого профілю з урахуванням сучасних проблем організації еко-простору.

Ключові слова: еколого-натуралістичний центр, екологічна етика, лабораторія, вільний простір, інтуїтивне дослідження природи, синтез природного з технологічним

Інституційна модель позашкільної освіти, що була побудована в колишньому СРСР, нині застаріла, не відповідає вимогам суспільства. Позашкільні установи за визначенням є центрами організаційно-масової та пошуково-дослідницької роботи з дітьми та молоддю, установами, які організують різноманітні творчі конкурси, фестивалі, виставки, акції, змагання [2]. Така діяльність потребує логічно організованого простору, створення багатофункціональних інтер'єрів, синтез навчальних приміщень з іншими творчими та робочими просторами. Розробка інтер'єрів таких закладів має поєднувати наближеність до природного середовища для позитивного психологічного впливу на дітей та використання нових високотехнологічних матеріалів з метою підвищення комфорту навчання. Питання організації середовища позашкільних навчальних закладів розглядалися в роботах В. В. Вербицького, В. И. Гинецинский, Лукина Л. К. та інших авторів [3, 4, 5].

Постановка завдання

Питання реконструкції існуючих та проектування нових позашкільних навчальних закладів розглядається переважно з погляду організації освітнього (навчально-виховного) процесу, тобто з педагогічної точки зору. Однак, інтер'єр такого закладу повинен відповідати вимогам організації педагогічного процесу, бути його художнім відображенням. Метою цієї статті є визначення перспективних підходів до

формування інтер'єрів еколого-натуралістичних центрів з погляду дизайну з урахуванням сучасних тенденцій.

Результати дослідження

На сьогоднішній день екологічні центри та станції юних натуралістів втрачають свою популярність та значимість. У 2000 році кожна п'ята дитина шкільного віку була вихованцем позашкільного навчального закладу. За даними Міністерства освіти і науки України на 1 січня 2015 року в системі освіти функціонують 1913 державних і комунальних позашкільних навчальних заклади: 1369 будинки, центри, клуби, станції дитячої творчості тощо та 544 дитячо-юнацьких спортивних школи. Відбулося скорочення контингенту учнів, слухачів центрів, станцій та клубів технічної творчості (на 35,5%), юних натуралістів (на 16%), туристів-краєзнавців (на 13,7%), флотилій (на 39,3%) [1].

За кордоном в останні роки екологічне виховання та освіта відносять до одних з найважливіших державних пріоритетів. Створюються центри безперервної екологічної освіти та розвитку. Особливою характеристикою таких центрів є синтез навчального простору з робочим, що позитивно впливає на розвиток навчання. Приклади іноземного досвіду організації еколого-природничих центрів представлено на рис. 1.

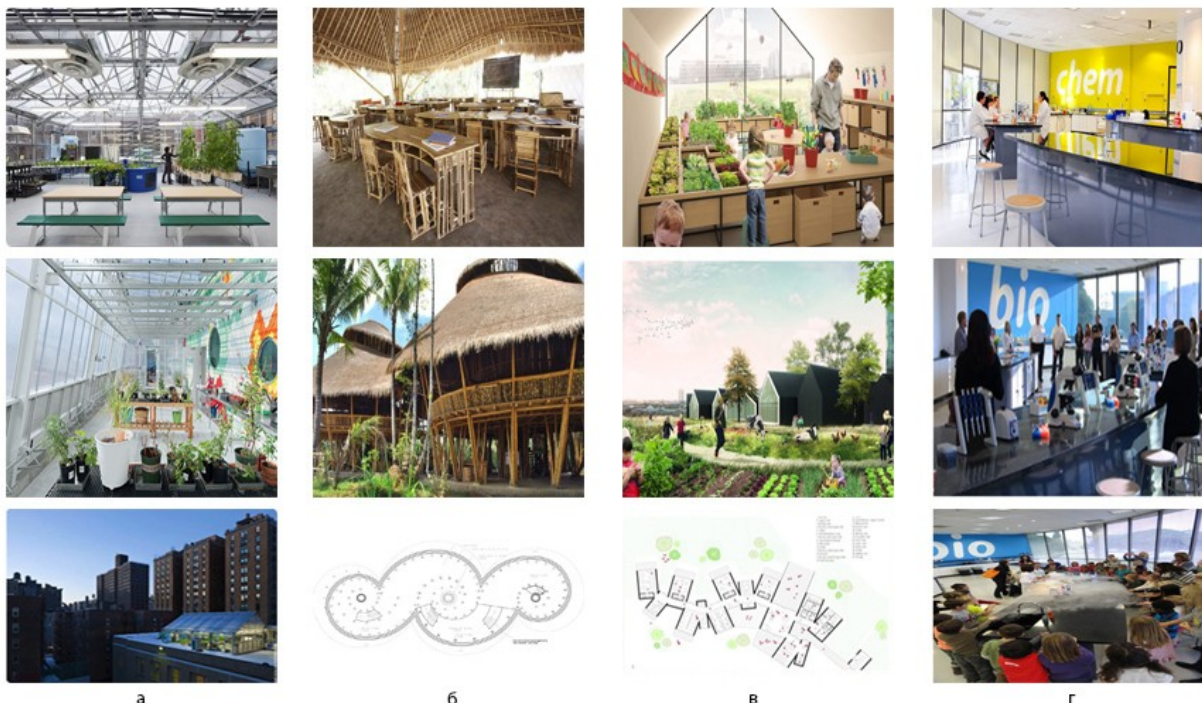

Рис. 1. Іноземний досвід організації еколого-природничих центрів:
а) теплиця-лабораторія в Нью-Йорку на даху школи; б) альтернативна зелена школа на Балі від Джона і Синтії Харді; в) концепт дитячого центру-ферми; г) Exregium – Академія наук в Каліфорнії.

Зокрема теплиця-лабораторія в Нью-Йорку на даху школи – є навчальним простором, де головним методом навчання є також дослідження [9]. Альтернативна зелена школа на Балі від Джона і Синтії Харді, реалізована студією PT Bamboo Pure, поєднує відкритим інтер'єрним простором природне середовище з навчальним [6]. Концепт дитячого центру-ферми від італійської команди дизайнерів Габріеле Капобіанко, Едоардо Капуццо, Джонатана Лазара і Давида Трояні створює поліфункціональний простір виконаний в дусі шведського мінімалізму [7]. Інший підхід до організації навчального простору має Experium- Академія наук в Каліфорнії, школа-лабораторія для дітей початкових класів. Інтер'єр не має мотиву «еко-образу» однак, як екстер'єрна одиниця гармонійно доповнює загальну композицію [8].

Таким чином, за результатом аналізу історичного досвіду України та інших країн, можна припустити, що найкращим шляхом для реорганізації позашкільних навчальних закладів еколого-натуралістичного напрямку є створення гнучкого поліфункціонального простору.

Основними цілями створення таких центрів є: організація продуктивної інтерактивної зони спілкування дитини з природними об'єктами, підведення до інтуїтивного дослідження природного середовища, орієнтування дитини на створення нових проектів, навчання спостерігати за особливостями навколишнього середовища та використовувати результати на користь людини, формування екологічної етики, проведення навчання з користю для фізичного та психологічного здоров'я, виявлення та підтримка талантів дитини, забезпечення вільного простору, спонукання аналітично думати.

Таким чином можна запропонувати таку концептуальну схему організації простору еколого-натуралістичного центру (рис. 2).

При детальному розгляді організації еколого-природничого центру пропонується такий склад функціональних зон:

- біологічна лабораторія – простір, де учень (учениця) має доступ до різних хімічних та біологічних матеріалів. В такому приміщенні учень (учениця) має змогу в індивідуальному порядку провести дослід без шкоди для здоров'я;
- комп'ютерна лабораторія – інтер'єрне рішення простору повинне відводити учня (ученицю) від віртуальної реальності до справжньої природної. Орієнтація не тільки на використання, а й створення власного;

- конструкторська лабораторія – є проміжною ланкою між біологічною та комп’ютерною лабораторією;
- теплиця (сад, город) – простір в якому учень (учениця) має змогу практично ознайомитись та працювати з рослинами;
- лекторій (клас) – середовище, в якому учень (учениця) може спокійно знайти собі зручне індивідуальне місце для прослуховування викладача;
- зона активних ігор – відкритий простір, де учень (учениця) має можливість відволіктись від навчання, відпочити та зняти напругу;
- зона тихих ігор – виокремлений простір, що має створювати умови для комфортного тихого відпочинку учня (учениці);
- вільна бібліотека – для відпочинку і для навчання.

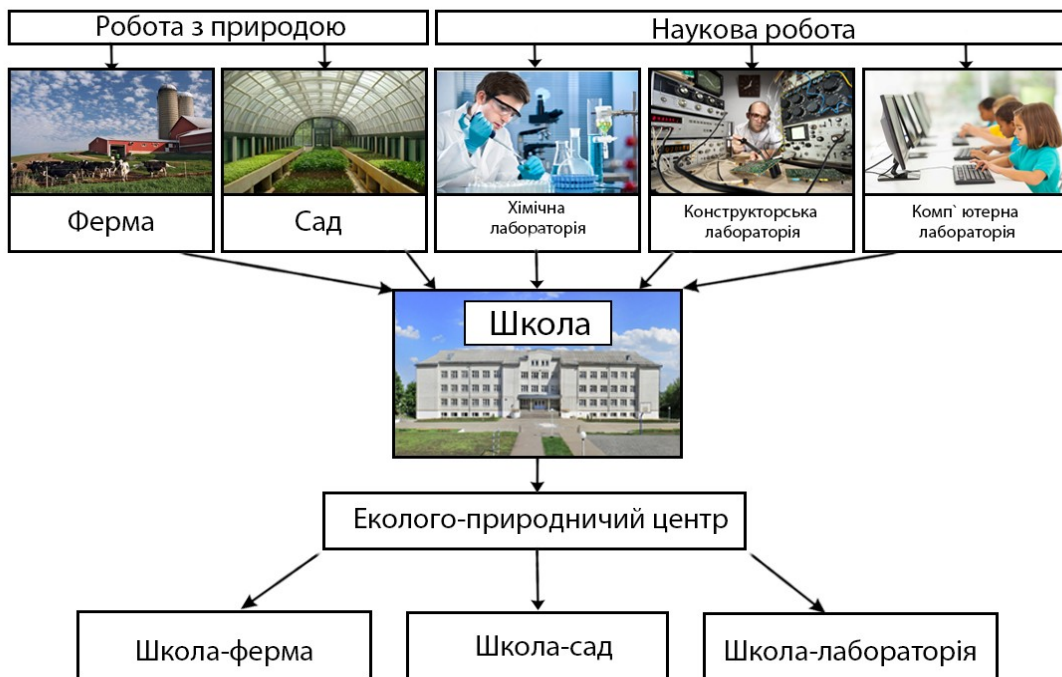

Рис. 2. Концептуальна схема організації простору еколого-натуралістичного центру

Зонування інтер'єру еколого-натуралістичного центру з урахуванням наведеної схеми (рис. 3) дозволить створити комфортне, функціонально обґрунтоване середовище для навчання та дозвілля, дозволить дитині відчувати психологічну захищеність, допоможе розвитку особистості, здібностей, оволодіння різними видами діяльності.

Необхідно, щоб загальна атмосфера середовища, ритміка композиції, способи представлення інформації, візуальна етика «спілкування» з дитиною – усе працювало на дитячі потреби, вікові можливості, сприяло розвитку дитини, не шкодило фізичному та психічному здоров'ю.

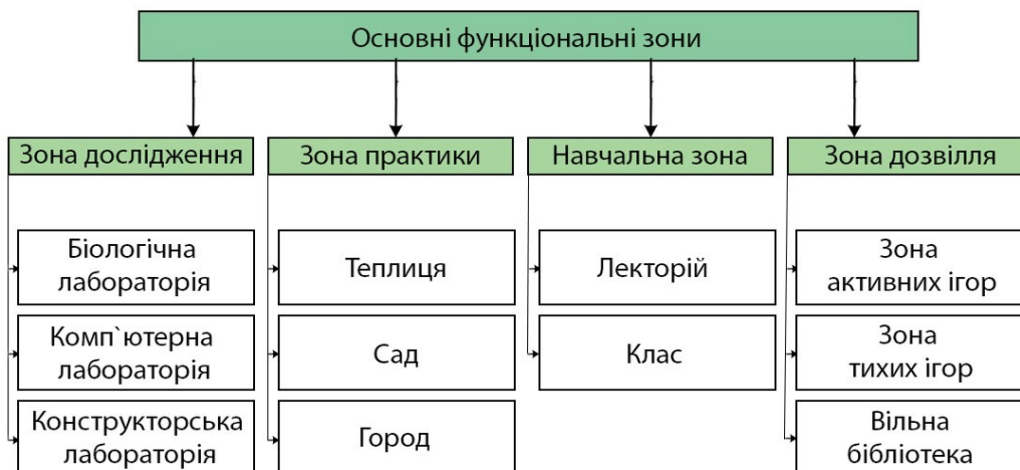

Рис. 3. Схема розвиваючих функціональних зон позашкільного закладу еколого-натуралістичного профілю

Висновки

Результати проведеного дослідження дають підставу зробити наступні висновки. Процес глобалізації та інтеграції активно охоплює усі сфери життєдіяльності сучасної людини. Цей процес зачепив найрізноманітніші сфери суспільного життя, включно освіту, фактично усіх розвинених країн світу. Сучасне суспільство потребує організації навчальних закладів, орієнтованих на сучасні тенденції у світі.

В результаті проведених досліджень:

- визначено концептуальну схему організації позашкільного навчального закладу еколого-натуралістичного профілю, що ґрунтується на поєднанні навчальної, науково-дослідної діяльності та безпосередньої роботи у природному середовищі;
- визначені базові компоненти функціонального зонування позашкільного закладу еколого-натуралістичного профілю, що має включати навчальну, дослідну зони, зону практичної діяльності та рекреаційні простори.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матеріали до круглого столу «Позашкільна освіта в умовах реформування системи освіти України», 5 червня 2015 року – К. : МОН України, 2015. – 112 с.
2. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи : навч.-наук. вид. / [В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.]; – Львів : НАДУ, 2012. – 368 с.
3. Вербицький В. В. Організаційно-методичні засади еколого-натуралістичної роботи позашкільних навчальних закладів (2003-2008 роки) / В. В. Вербицький // Рідна школа. – 2006. – №8. – 200 с.
4. Гинецинский В. И. Проблема структурирования освітнього простору // Педагогіка. 1997. – 195 с.
5. Лукина Л. К. Проектування простору розвитку підлітка в сучасних умовах / Педагогіка. – №1. – 2000. – 120 с.
6. Серебрякова В. А. Зеленая школа в Бали \ Architecture [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн. : <http://www.etoday.ru/2012/09/zelenaya-shkola-v-bali.php>
7. Nursery Fields Forever Reconnects Early Childhood Education with Nature [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.archdaily.com/781867/nursery-fields-forever-reconnects-early-childhood-education-with-nature>
8. Experium Science Academy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://theconnectory.org/program/experium-science-academy>
9. NYC Rooftop Farm Classroom Cultivates Minds [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.japan-aquaponics.com/nyc-rooftop-farm-classroom.html>

Перспективное определение принципов организации интерьерной среды внешкольных учреждений Украины эколого-натуралистического профиля

Косенко Д. Ю., Кирилич А. Я.

Киевский национальный университет технологий и дизайн

В статье рассматривается актуальность и целесообразность реновации зданий внешкольных учебных заведений эколого-натуралистического направления в инновационные внешкольные учреждения. Предложены принципы формирования дизайна пространства таких заведений. На основе литературно-системного анализа научных публикаций, обобщение анализа мирового опыта проектирования авторы выделяют перспективу организации интерьера внешкольных учебных заведений эколого-натуралистического профиля с учетом современных проблем организации эко-пространства.

Ключевые слова: эколого-натуралистический центр, экологическая этика, лаборатория, свободное пространство, интуитивное исследование природы, синтез природного и технологического

Prospective definition of the internal environment of the principles for extracurricular activities of Ukraine ecological-naturalistic profile

Kosenko D. Y., Kyrylych A. Y.

Kyiv National University of Technology and Design

The article discusses the relevance and feasibility of non-school educational institutions of ecological specialized to create innovative non-formal institutions. Space design principles for such institutions are proposed.

Based on the literature-system analysis of scientific publications, a generalization of the analysis of the global experience design, the authors identify the future of the organization interior of non-school education institutions ecology and nature-based profile taking into account modern problems organization of eco-space.

Keywords: *ecological and naturalistic center, environmental ethics, laboratory, free space intuitive study of nature, the synthesis of natural and technological*